
Zápisné - přejmenované školné?

13.5.2012 12:00 ČT 1 Zpráva
Václav MORAVEC, moderátor

Před 11 dny se jako nový ministr školství přihlásil k zápisnému na vysokých školách. Ministr Petr Fiala však počítá s tím, že zavedení zápisného musí předcházet analýza sociálních dopadů tohoto kroku. Připomeňme, že Nečasova vláda před několika týdny ustoupila od zavedení školného. Premiér Petr Nečas už před měsícem přiznal, že jeho kabinet vypustí z vládního programu body, které z rozpočtových a časových důvodů už nesplní. Za ilustrativní příklad označil školné. Už před měsícem jsme se však dozvěděli, že vláda uvažuje o zavedení zápisného. Jeho výše by se mohla pohybovat mezi 3 tisíce až 3,5 tisíci korunami za semestr. Michal Uhl z Inicativy za svobodné vysoké školy označil už před časem zápisné, citujeme: " za přejmenované školné".

Michal UHL, Iniciativa za svobodné vysoké školy /28. 2. 2012/

Se mi zdá dokonce, že se jedná o zhoršení. Protože z odloženého školného se stalo zcela neodložené zápisné, které by mohlo být každý semestr.
vysokoškolačka /28. 2. 2012/

Nevím, jestli to není takovej jako prašť, jak uhoď.
Václav MORAVEC, moderátor

Podle zástupců studentských iniciativ navíc v zemích, kde zpoplatnění studia zavedli, pak prý tyto poplatky skokově narůstaly. Zatím ale není jasné, jestli by se poplatky hradily už od příštího akademického roku, a zda by je platili všichni vysokoškoláci, nebo jen ti nově nastoupivší.

Václav HAMPL, rektor Univerzity Karlovy v Praze /28. 2. 2012/

Otázka nějakého zvýšení finanční spoluúčasti studentů je otázka vysoce závažná a přistupovat k ní metodou takového nějakého volného ohňostroje nápadů je přece jen asi ne úplně, úplně dobře.

Václav MORAVEC, moderátor

Když se na začátku května ujal pozice ministra školství bývalý rektor Masarykovy univerzity v Brně Petr Fiala, konstatoval, že nějaká forma spoluúčasti studentů je na vysokých školách nezbytná.
Petr FIALA, ministr školství

Zápisné má jakousi regulační funkci, je to forma nějakého spíše technického poplatku. Není to školné v tom pravém slova smyslu. Ale já u všech kroků, které v tomto směru budu konat, nebo budu podporovat, tak budu dbát na to, aby žádný poplatek nepředstavoval vůbec žádnou překážku ve studiu. To mě připadá vždycky velmi důležité.

Václav MORAVEC, moderátor

Opoziční sociální demokraté dávají od počátku úvah o zavedení zápisného jasně najevo, že jsou zásadně proti.
Marcel CHLÁDEK, stínový ministr školství /ČSSD/ /28. 2. 2012/

To je pouze jiná forma školného. Já to nazývám takzvané plíživé školné.
Václav MORAVEC, moderátor

Debata o zápisném však v poslední době zastínila diskuzi o reformě vysokých škol. I k ní se v programovém prohlášení Nečasova vláda zavázala. Jednou ze zásadních otázek tedy zůstává, zda je vůbec technicky možné zavést zápisné od nového akademického roku, tedy od letošního září. Pane ministře, kdybych vám namítl, že to vlastně vy technicky nemůžete stihnout, protože projednávání toho zákona, respektive novely zákona, které by umožnilo zavést zápisné, není možné stihnout do září letošního roku?

Petr FIALA, ministr školství

No kdybyste mě položil tuto otázku, tak bych vám řekl, že jsem sice neprováděl žádnou analýzu, ale že se domnívám, že to by šlo stihnout jenom velmi obtížně.

Václav MORAVEC, moderátor

Tedy nepočítáte s tím, že by se od nového akademického roku platilo školné? Respektive zápisné.

Petr FIALA, ministr školství

Já se domnívám, že musíme začít pracovat na tom, abychom do systému financování českého vysokého školství zavedli nějakou formu spoluúčasti studentů. Zápisné je věc, která nevznikla jako nápad ze strany politiků, ale přišla s tím v roce 2009 Univerzita Karlova. Tedy je to, je to forma spoluúčasti studentů, která byla vznesena uvnitř akademické obce. Z tohoto hlediska si myslím, že zápisné by mohla být ta přijatelná forma spoluúčasti studentů, kterou v podstatě nezbytně potřebujeme.

Václav MORAVEC, moderátor

Budete to považovat za malý kompromis. Chápu ale správně, protože vy jste ještě před příchodem na Ministerstvo školství jasně říkal, že v souvislosti s jakoukoliv spoluúčastí, ne pacientů, o nich budeme mluvit za chvíli, ale zatím studentů, je klíčové, aby v České republice byla provedena analýza sociálních dopadů. To je tedy nezbytná podmínka, než vy kývnete na projekt zápisného?

Petr FIALA, ministr školství

Ano, to je pro mě nezbytná podmínka. My si musíme být jisti, že jakákoliv částka, kterou stanovíme, nebude mít negativní sociální dopady, nebude zabraňovat lidem v přístupu ke studiu. A já už jsem se dávno odnaučil dívat se na určité finanční obnosy perspektivou Prahy nebo Brna. To je velmi zavádějící. My si musíme být jisti, že z žádného regionu České republiky nebude nikdo, kdo by nemohl studovat vysokou školu jenom proto, že jsme stanovili nějaký poplatek.

Václav MORAVEC, moderátor

Z těch vašich slov je tedy zřejmé, že akademický rok 2013/2014 bude tím, kdy by mohlo být zavedeno zápisné?

Petr FIALA, ministr školství

My jsme v situaci, kdybychom měli přestat říkat, že veřejné finanční prostředky stačí pro to, abychom udrželi kvalitu našich vysokých škol. Všichni, kdo se v této oblasti pohybujeme, tak víme, že to tak není. Že problémy financování vysokých škol nesouvisí jenom s ekonomickou krizí. Ten vnitřní deficit, který v tom financování je, vznikl už dávno předtím. My prostě nejsme schopni sladit možnosti veřejného rozpočtu s masovým přístupem k vysokoškolskému vzdělávání. A tak, jako v celé Evropě, i u nás musíme vést debatu o tom, jakým způsobem zajistit přísun jiných finančních prostředků. Dobré vysoké školy už řadu let postupují tak, že část svých prostředků získávají jak ze soutěže o granty ve výzkumu na národní nebo evropské úrovni, tak vlastní hospodářskou činností. Ale to pořád nestačí. My potřebujeme posílit roli soukromých zdrojů ve financování vysokého školství.

Václav MORAVEC, moderátor

Mezi ně patří tedy i zápisné?

Petr FIALA, ministr školství

Mezi ně patří forma, nějaká forma finanční spoluúčasti studentů. A jako dobrým řešením, které by nemělo sociální dopady, ale školám by velmi významně pomohlo, tak takovou dobrou formou je zápisné.

Václav MORAVEC, moderátor

A znovu ta má otázka, podruhé. Aby to byl promyšlený koncepční krok, dříve se to nestihne, než od akademického roku 2013/2014, chápu to správně?

Petr FIALA, ministr školství

Já musím prověřit možnosti a pak teprve stanovit harmonogram. A já také nepřistoupím k tomu, abych navrhol nějaké věci jen proto, že si myslím, že je správné, že to je správné. Já chci postupovat na základě odborných stanovisek, na základě analýzy, chci nejprve hovořit se všemi klíčovými aktéry, s reprezentacemi vysokých škol. Ale také s poslanceckými kluby. Chci prostě vědět, jaké jsou parametry, a pak se teprve rozhodnu o těch konkrétních krocích.

Václav MORAVEC, moderátor

Tedy je zřejmé, že rok 2013/2014, akademický rok, je tím nejbližším, kdy byste byl schopen tento krok zavést do praxe.

Petr FIALA, ministr školství

Já se nechci zavazovat k žádnému datu, ale dovedu si představit, že bychom to mohli stihnout třeba i do začátku kalendářního roku.

Václav MORAVEC, moderátor

Jinak řečeno, je možné zavádět zápisné v polovině akademického roku, tedy k novému semestru, chápu-li to správně? K letnímu v příštím roce.

Petr FIALA, ministr školství

To zápisné se opravdu nemusí vázat na počátek akademického roku. Alespoň teoreticky.

Václav MORAVEC, moderátor

A možná i prakticky. Dalším hostem Otázek předseda Studentské komory Rady vysokých škol, Miroslav Jašurek, vítejte v Otázkách, hezký dobrý den.

Miroslav JAŠUREK, předseda, Studentská komora Rady VŠ

Dobrý den.

Václav MORAVEC, moderátor

Co si myslíte o těch zatím deklarovaných krocích nového ministra školství Petra Fialy, který jasně říká: nejdříve, než přijdu a předstoupím před i akademickou reprezentaci, musím udělat analýzu sociálních dopadů, zavedení zápisného na vysokých školách.

Miroslav JAŠUREK, předseda, Studentská komora Rady VŠ

Já osobně tady to vyjádření pana ministra velmi vítám i vzhledem k tomu, že z posledních, z poslední doby máme s Ministerstvem školství skutečně tu zkušenost, že ty nápady přicházely jako jakýsi gejzír různých myšlenek bez koncepce, chaoticky. Pak byly odvolávány. Takže toto vyjádření je něco, co já velmi vítám.

Václav MORAVEC, moderátor

A vítáte to, když bude a ty analýzy jasně ukáží, že zápisné nebude mít citlivý sociální dopad na studenty, respektive, že se podaří dát do toho systému nějaké nástroje, které by udržely sociálně slabé studenty i se zápisným na vysokých školách, tak bude mít nový ministr školství Petr Fiala i vaši podporu se zaváděním takového kroku?

Miroslav JAŠUREK, předseda, Studentská komora Rady VŠ

No ty analýzy, které je možné zpracovat, samozřejmě mají omezenou platnost a mají nějaký omezený výhled. A to, čeho my se obáváme v souvislosti s jakoukoliv formou toho všeobecného zpoplatnění studia, ať mu budeme říkat zápisné, nebo mu budeme říkat školné, je právě ten vývoj, který zavedení toho zpoplatnění odstartuje, a který můžeme sledovat v mnoha zemích v Evropě, nebo například ve Spojených státech. Takže v tomto smyslu já se domnívám, že nějaká analýza, která by jasně řekla: žádná rizika nebudou, bude to všechno v pořádku, tak vlastně takovou analýzu není možné vypracovat. A pokud je možné ji vypracovat, tak jí není možné věřit.

Václav MORAVEC, moderátor

Pokud bychom, pane ministře, navázali na slova Miroslava Jašurka, která jsme slyšeli, a kde jasný argument všech odpůrců i zavádění zápisného, jak nastavit zápisné, aby pak skokově nerostlo. To znamená, aby se neproměnilo vlastně ve školné, které tato politická reprezentace nebyla sto prosadit?

Petr FIALA, ministr školství

Těch cest je několik. Jednou z nich je nepochybně stanovení té částky tak, že to nebude snadno změnitelné. Ten rozdíl mezi zápisným a školným, který v české debatě, zdůrazňuji, v české debatě je možné vysledovat, tak je ten, že to školné vyjadřuje nějakým způsobem náklady na studium. A ten student se podílí, nebo platí část reálných nákladů. Zápisné je skutečně jenom administrativní poplatek. Pravděpodobně pro všechny stejný, který.

Václav MORAVEC, moderátor

Promiňte, že tady vstoupím do vaší řeči. Vy teď mluvíte o nákladech na jednotlivého studenta. My se můžeme na ty náklady podívat. Protože jednotlivé obory studia se od sebe samozřejmě liší právě ve výši nákladů. Nejnáročnější jsou obory umělecké. Středisko vzdělávací politiky na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy spočítalo, že na Akademii výtvarných umění, Akademii múzických umění, na JAMU v Brně či na Vysoké škole uměleckoprůmyslové bude letos stát jeden student od 150 do 170 tisíc korun. Prodraží se i studia lékařských a některých přírodovědných oborů. Tam všude je potřeba drahý tréninkový materiál, takřkajíc, na Českém vysokém učení technickém, nebo na Vysoké škole chemicko-technologické stojí studium ročně na osobu mezi 50 až 70 tisíci korunami. Nejlevnější jsou obory, kde studentům stačí skripta, tedy obory humanitní, například Vysoká škola ekonomická. Průměr českých veřejných vysokých škol je pak nějakých 42 500 korun na jednoho, jednoho studenta. Vy tedy, pokud přijdete se zápisným, tak to bude taxativně stanovená jedna částka, kterou budou vybírat vysoké školy ke každému semestru?

Petr FIALA, ministr školství

To je právě rozdíl v těch návrzích. Zatímco školné skutečně musí nějakým způsobem, nebo může vyjadřovat nákladovost oborů, které jsou skutečně rozdílně nákladné v závislosti na spoustě faktorů, tak zápisné, nebo ta myšlenka zápisného, jak se rozvinula v České republice, je, že to bude jednotný poplatek bez, ohledu na to, jaký ten obor skutečně, kolik ten obor skutečně stojí.

Václav MORAVEC, moderátor

Bez, a vy se přikláníte k variantě jednoho poplatku bez jakéhokoliv nižšího či vyššího stropu bez rozmezí?

Petr FIALA, ministr školství

Musíme zvažovat dvě varianty. Jednou z nich by bylo zápisné, které by stanovilo horní hranici. A bylo by na škole, jaká ta částka skutečná by existovala. Nebo jakou částkou by byli zatíženi studenti. Druhá varianta je stanovit tu částku jako fixní. Obě mají svoje výhody a nevýhody. Tou nevýhodou stanovení pouze té horní hranice je, že přenášíme určitou část odpovědnosti za toto rozhodnutí na vysoké školy. A to by nemuselo být dobré. Mohl by to být takový trošku alibistický přístup. Ale já v tuto chvíli nejsem schopen bez dalších analýz a bez debaty s klíčovými aktéry říct, kterou z těch cest půjdeme.

Václav MORAVEC, moderátor

Obracím se znovu na předsedu Studentské komory Miroslava Jašurka. Pokud vy byste měl říci, která z těch variant je přijatelnější?

Miroslav JAŠUREK, předseda, Studentská komora Rady VŠ

Já se nebudu v tuhle tu chvíli, rozhodně ne před tím, než s panem ministrem opravdu budeme jednat, vyjadřovat k tomu, která je přijatelnější. Mě jenom zarazila ta argumentace, která říká, že se jedná v zásadě o technický poplatek, který má nějak souviset s administrativními náklady, které vysoká škola vynakládá na zajištění toho studia. A zároveň už se hovoří o částkách. Padaly částky 2 500, 3 500 korun. Takže tady mi není úplně jasné, jak se k té částce došlo, a zda to skutečně souvisí s administrativními náklady. Anebo je to kalkulace, která vyjadřuje něco úplně jiného. Například další plánované výpadky v rozpočtu a podobně.

Václav MORAVEC, moderátor

Pane ministře, to je vlastně zajímavá věc, děkuji předsedovi Studentské komory Rady vysokých škol Miroslavu Jašurkovi. Počítáte s tím, že pokud vy budete zavádět zápisné, tak že se tím nebude kompenzovat výpadek peněz pro vysoké školy, tedy že zápisné nebude látání děr v rozpočtu?

Petr FIALA, ministr školství

Myslím, že musíme začít nazývat věci pravými jmény. Tady nejde o to, že bychom zápisným chtěli nahrazovat finanční prostředky, které vysokým školám nedáme. Ale jde o to, že existuje už dlouhodobý deficit ve financování vysokých škol. Prostředky, které vysoké školy získávají, na jednoho.

Václav MORAVEC, moderátor

Počkejte, ale ten se prohlubuje dalšími škrty.

Petr FIALA, ministr školství

Ten se prohlubuje samozřejmě v důsledku ekonomické situace, ale existoval už předtím. Zápisné je samozřejmě způsob, jakým dostat do systému více peněz, které by školy měly použít především pro zlepšování kvality své vzdělávací činnosti. A pro mě je důležité, ale říkal jsem to ještě dávno předtím, než jsem se stal ministrem, aby jakýkoliv poplatek, jakákoliv spoluúčasť studentů směřovala zpátky ke studentům. Proto já jsem vždycky odmítal všechny formy odloženého školného, vytváření nějakých složitých státních orgánů a úřadů, které budou něco podobného administrovat. Já jsem proto, aby zápisné, pokud ho zavedeme, vybrala škola. A použila ho přímo pro svou vzdělávací činnost. Aby se, řečeno trošku obrazně, vrátilo zpátky ke studentům a sloužilo k zlepšení kvality vzdělávací činnosti.

Václav MORAVEC, moderátor

A na této garanci budete pracovat jako ministr školství?

Petr FIALA, ministr školství

Na této garanci budu nepochybně pracovat. A nechtěl bych připustit ani to, aby stát řekl: tak, vy si vybíráte určitou část peněz od studentů. A o to vám snížíme příspěvek, který dostáváte od státu. To pro mě není přijatelná cesta.

Václav MORAVEC, moderátor

A vy víte, jak se dospělo k té částce 3 500 korun, o níž Miroslav Jašurek mluvil, že vlastně nechápe, jak se k ní došlo. Jestli to je jen částka, kde se počítá s dalším škrtem v resortu, respektive v oblasti vysokého školství?

Petr FIALA, ministr školství

Univerzita Karlova, když přišla s tímto návrhem v roce 2009, tak pokud si dobře pamatuji, tak hovořila o 5 000, myslím, za rok. Takže odtud se možná odvozuje ta částka 2 500, 3 000 za semestr. Ale to stanovení částky je přesně to, co lze udělat až po analýze sociálních dopadů.

Václav MORAVEC, moderátor

A poslední otázka. Když resort školství měl poměrně velký balík peněz z evropských fondů. Jejich čerpání bylo zastaveno. Máte už jasnější představu, že to čerpání peněz bude obnoveno, a že půjde do smysluplných projektů, nebo do projektů typu Okno, Sport. A tím by právě výpadek národních zdrojů mohl být kompenzován těmi evropskými?

Petr FIALA, ministr školství

To, co se stalo s čerpáním evropských peněz, prostředků z evropských strukturálních fondů, je velmi nešťastné. Není to výsledek poslední doby. My jsme jako reprezentanti vysokých škol už v roce 2007 upozorňovali na to, že příprava je pomalá, že parametry nejsou dobře nastaveny. Že budeme mít problémy s čerpáním. A taky je máme. Já napravení této situace považuji za jeden ze svých hlavních úkolů. Já neříkám, že se dá všechno napravit. Nedá. Ale musíme.

Václav MORAVEC, moderátor

Tedy o část peněz přijdeme?

Petr FIALA, ministr školství

Musíme se pokusit, abychom obnovili důvěru Evropské komise, abychom se zbavili projektů, které vyvolávají velké pochybnosti o naší schopnosti efektivně tyto prostředky čerpat. A musíme tu situaci napravit v co nejkratší době.

Václav MORAVEC, moderátor

To znamená, nebudete se bát zastavit projekty, které jsou sporné, respektive.

Petr FIALA, ministr školství

Ne, já už jsem minulý týden rozhodl o tom, že nebudeme pokračovat v přípravě některých individuálních projektů národních, které vyvolávají největší kritiku. My se tady soustředíme na přípravu asi 5, se kterými souhlasí Evropská komise. A budeme se snažit i tímto způsobem, těmito kroky obnovit důvěru Evropské komise, která nám umožní potom otevřít to čerpání dále.

Václav MORAVEC, moderátor

Které projekty jste zastavil?

Petr FIALA, ministr školství

Jedná se o přípravu některých, nebo řady individuálních projektů národních. My se soustředíme v tuto chvíli na pět až sedm, které jsou obhajitelné, a které budeme moci, které budeme moci realizovat.

Václav MORAVEC, moderátor

A o část peněz tedy přijde Česká republika, chápu to správně?

Petr FIALA, ministr školství

Ne, tady v tomto případě nemusí o část prostředků přijít. Ani nepřijde. My připravujeme kroky, jak o tyto prostředky navýšit programy, které slouží rozvoji regionálního školství a vysokých škol. A zvažujeme také, ale zdůrazňuji, zvažujeme také možnost realokace těchto prostředků do regionálních operačních programů s garancí, že by byly použity pro rozvoj vzdělanosti a škol. Ale to jsou kroky, které, kterými se musíme velmi detailně zabývat. Které taky musíme projednat s Evropskou komisí. Já se v nejbližší době chystám navštívit příslušné komisaře. A přesvědčit je o tom, že mají v Ministerstvu školství seriózního partnera. A že jsme schopni efektivně a dobře evropské prostředky vyčerpat.

Václav MORAVEC, moderátor

Konstatuje nový ministr školství Petr Fiala, který byl prvním hostem Otázek. Děkuji, že jste přijal mé pozvání, a těším se příště. Na shledanou.

Petr FIALA, ministr školství

Děkuji za pozvání, na shledanou.